

In gesprek met Oom Niek

Als kind heb ik mijn moeder vaak tot wanhoop gedreven, doordat ik alles uitknipte. Niet alleen het vervolgverhaaltje (het woord feuilleton kende ik toen nog niet) maar ook veel zaken, die onder mijn aandacht gebracht werden door Oom Niek. Een raadselachtige figuur, die mijn oom helemaal niet was, die later als achternaam 'Van Noort' bleek te hebben en die mij jarenlang voorzag van puzzeltjes, raadsels, korte verhaaltjes en andere interessante zaken in krantenvorm. Oom Niek bleek later een pseudoniem te zijn van Teunis Johannes Kerpel. Inmiddels is Oom Niek vertrokken bij het Nederlands Dagblad, de bewuste krant waar al dat moois in stond, weet ik zelf wat een feuilleton inhoudt en had ik een geanimeerd gesprek met Kerpel over een klus bij de krant, die door velen wordt onderschat en die weinig belicht wordt: de totstandkoming en plaatsing van jeugdfeuilletons.

T.J. Kerpel werd geboren op 11 januari 1930 in Zevenbergen. Een Brabander dus, die op wonderlijke wijze terecht kwam bij een toen nog zeer jonge krant (zie voor een kort overzicht van het ontstaan van het Nederlands Dagblad het vorige nummer van *Ouwe Bram leeft nog!*). Net als veel andere enthousiaste lezers stuurde hij geregeld bijdragen in, voornamelijk voor de jeugd, en op een goed moment ontving hij een brief van de toenmalige hoofdredacteur P. Jongeling (in kinderboekenland beter bekend als Piet Prins).

In zijn brief spreekt Jongeling eerst waardering uit voor de bijdragen van Kerpel, merkt vervolgens op dat de huidige jeugdmedewerker ('Freek') gaat emigreren en vraagt dan aan Kerpel, of die voortaan de jeugdrubriek zou willen verzorgen. Jongeling schrijft in de brief (12 januari 1955):

"Het is niet de bedoeling dat U het werk van 'Freek' op precies dezelfde wijze voortzet. Dat zou ik zelfs minder gewenst achten. Als bijdragen voor de rubriek komen m.i. vooral in aanmerking:"

en dan volgen de onderwerpen raadsels, wedstrijdjes, verhalen over wetenswaardige onderwerpen en tot slot de beantwoording van briefjes van kinderen die de krant schrijven.

Het is overigens opmerkelijk dat de toen nog jonge krant in de persoon van de hoofdredacteur zelf zoveel bemoeienis met de jeugdrubriek had! Enerzijds kan dit wijzen op het feit dat Jongeling niet erg goed was in delegeren, maar aan de andere kant bewijst het, dat het Nederlands Dagblad vanaf zijn ontstaan de jeugd zeer serieus genomen heeft. Zelfs de beantwoording van de kinderbriefjes werd correct geregeld.

Kerpel gaat van start en van zijn hand verschijnen in de krant vanaf dat moment onder de naam 'Oom Niek' jarenlang kinderrijmpjes, raadseltjes, puzzeltjes, grappen en teken- en kleurwedstrijden. Ook de beantwoording van de vragen blijft belangrijk. Dat de rubriek waardering kreeg, mag blijken uit een andere brief in Kerpels archief, geschreven door de in gereformeerd (vrijgemaakte) kringen zeer bekende prof.dr. H.J. Schilder. Enkele citaten:

"...U mijn waardering te betuigen voor de wijze waarop U deze rubriek redigeert. Het lijkt mij een moeilijk karwei, maar U doet het zo plezierig."

"...zo'n vlotte kinderrubriek is op zichzelf een genoegen temidden van zoveel serieuze perskwesties als zich wel voordoen. Dat wilde ik U toch eens zeggen..."

Dat Schilder ook over de nodige humor beschikte, mag blijken uit de laatste zinnen:

"Ik weet Uw identiteit totaal niet, maar dat mag me niet verhinderen U als Oom Niek van mijn jongen(s) - volges die logica moet U een broer van mij zijn, en dat klopt in de kerk tenslotte altijd - vriendelijk te groeten, met alle achting binnen de familie."

Jaap Kramer

Hoewel hoofdredacteur Jongeling verantwoordelijk was voor vrijwel alle jeugdfeuilletons, hield ook Kerpel zich met dit speciale genre bezig. Zijn verhalen werden echter niet dagelijks, maar wekelijks gepubliceerd en waren - zeker de eerste jaren - vooral gericht op de kleinere kinderen.

"Toen ik nog niet zo lang bij de krant werkte, kwam ik in contact met Jaap Kramer, ergens

in 1956. Die heette toen overigens nog Jack Kramer. Hij werkte toen bij de Noordnederlandse Clichéfabriek in Groningen en maakte daar illustraties. Zo is het eerste verhaaltje ontstaan. Ik zag een serie tekeningetjes, een soort stripje, dat over een muis ging. Er stonden wel teksten onder maar dat was eigenlijk een flutverhaaltje, waar je niets mee kon doen. Toen ben ik zelf nieuwe teksten gaan schrijven bij de plaatjes en zo ontstond het verhaal over *Trippie*."

De avonturen van de dappere muis verschenen voor het eerst op 20 september 1957, na een aankondiging de dag ervoor. Het zou het begin blijken van een vruchtbare samenwerking: na *Trippie* volgden *Trippie maakt een zeereis*, *Knagertje*, *Keesje Knabbel*, *Miesje de kleine poes* en allerlei andere verhaaltjes voor de kleine jeugd.

En nu nog iets voor onze kleuters!!
Ja... ik heb een verrassing voor jullie!
Vanaf morgen ga ik jullie één keer per week de avonturen vertellen van TRIPPIE...
Wie dat is? Wel... ik zal hem aan jullie voorstellen!

Dit is Trippie...

Het kleine muisje beleeft héél wat avonturen en als morgen de krant komt... dan vraag je maar eens gauw aan vader, moeder, grote broer of grote zus of ze „TRIPPIE” willen voorlezen!
Niet vergeten hoor! !

Aankondiging *Trippie* (19 september 1957)

Al snel volgden de eerste uitgaven in boekvorm. *Trippie* en de twee vervolgdelen verschenen bij drukkerij De Waal. Kerpel ontpopte zich als zakenman: "We hadden een goeie verhouding met de directeur van De Waal. Hij wilde het drukken etc. voorschieten, en ik zou de uitgave verder in eigen beheer houden. Nou, binnen een jaar had ik de drukkosten eruit en toen begon het leuk op te lopen. Van de eerste boekjes werden er zo'n drieduizend per stuk verkocht. Het was een leuke tijd. We

gingen de bestellingen zelf wegbrengen naar het postkantoor: in een oude, hoge kinderwagen, die helemaal volgestapeld was met *Trippiés*."

Te duur

"Feuilletons kosten een hoop geld. Dat was in de begintijd van de krant en eigenlijk is het nog steeds zo," aldus Kerpel. "Een verhaal als *In de soete suikerbol* was zo bekend en geliefd, dat het gewoon niet te betalen was om als feuilleton in je krant op te nemen. En dat gold eigenlijk voor alle bekende auteurs. Dat is de hoofdoorzaak dat het ND altijd eigen feuilletons heeft gehad. En natuurlijk de schrijfdrift van Jongeling. Want die man vond het leuk, hij wilde het graag zelf doen. En het was natuurlijk een rasverteller. Over stijl valt te twisten maar hij bracht spannende verhalen, die door de jeugd werden verslonden. Jongeling heeft een grote gave gehad om te vertellen, om te boeien. Hij was ook een meester in de dosering van spanning. Bij een goed feuilleton eindigt elke aflevering met een bepaalde spanning. Dat kon Jongeling heel goed. En het is tegelijk de reden, waarom niet elk feuilleton geschikt is om in boekvorm te verschijnen, of andersom."

Kerpel doelt met dit laatste onder meer op de boeken van Van de Galiën, die voor een deel ook als feuilleton in het Nederlands Dagblad terechtkwamen. "Dat waren bestaande boeken. Jongeling kreeg het natuurlijk steeds drukker, ook al door zijn werk in de Tweede Kamer en het was af en toe nodig om als een soort overbrugging een tijd lang een ander verhaal te plaatsen. Zo zijn er verschillende boeken van Van de Galiën en van Hidding in de krant gekomen. Omdat dat bestaande verhalen waren, moest je soms heel goed zoeken naar die spanningshoogtepunten. De betreffende auteurs vonden het prima: ze kregen een betaling waarvoor ze niets hoefden te doen, want het boek was er al. Dus we kochten zo'n boek in voor bedragen tussen de f 250,= en f 750,= per verhaal. Dat was weer een heel leuke tijd: ik had contact met al die mensen en ook later met de feuilletonschrijvers die na het overlijden van Jongeling de verhalen voor de krant schreven."

Eén nogal curieus stripverhaal betreft de avonturen van Van Bergen, verteld en getekend door Douwe Sikkema. Deze strips

dateren uit de jaren van vlak na de Tweede Wereldoorlog. Ze stonden toen in de Nieuwe Provinciale Groninger Courant. Enkele deeltjes werden destijds uitgegeven door Jan Haan in Groningen. Kerpel kwam in contact met familieleden van de auteur en na overleg kon een hele serie verhalen over Van Bergen als weekstrip in de krant worden geplaatst. Dat de strip na veertig (!) jaar nog veel waardering oogstte, geeft aan hoe tijdloos de verhaaltjes en tekeningen waren. De strip is qua karakter en af en toe humoristisch aandoend simplisme goed vergelijkbaar met het werk van iemand als Backer, een vroege Nederlandse striptekenaar.

Kerpel vertrok in 1987 bij het Nederlands Dagblad. Hij was inmiddels, samen met zijn vrouw, een ervaren samensteller van puzzels geworden. Het echtpaar maakte in de loop der jaren duizenden puzzels, die verschenen in kranten, speciale puzzelbijlagen en puzzelboeken. Hoewel ze niet meer piepjong zijn, zijn de Kerpels elke dag nog bezig met hun puzzelwerk. Schrijven doet Niek van Noort alias Oom Niek alias T.J. Kerpel niet meer. "Je moet in het leven steeds kiezen. Je realiseert je, dat je ouder wordt en je gaat je afvragen wat prioriteit moet hebben. Toen heb ik geconcludeerd: goeie schrijvers voor de jeugd hebben we genoeg maar puzzelmakers niet te veel. Daar is dus meer behoefte aan dan aan nog een jeugdboekenauteur. Wij hebben uiteindelijk gekozen voor de puzzels en uit brieven en reacties krijgen we heel vaak te horen, dat mensen enorm veel waardering voor dat werk hebben. Je moet ook niet vergeten dat er steeds meer mensen met veel vrije tijd zijn, die juist in dit soort zaken een nuttige ontspanning vinden."

Het jeugdfeuilleton in het *Nederlands Dagblad* volgt hij niet meer. "Soms lees ik nog wel eens wat. Bert Wiersema vind ik een heel goeie verteller. Het is alleen jammer dat die man zo belast is met het imago van een 'tweede Piet Prins'. Dat lijkt me niet makkelijk voor hem."

Boeken

Overigens schreef Kerpel niet alleen voor het Nederlands Dagblad. Van zijn hand verschenen ook enkele feuilletons in het blad van de gereformeerde jeugdbond. "Dat waren verhalen voor oudere jeugd, zoals *De wraak van de*

blauwe wolf en *Muziek in het oerwoud*. Beide verhalen verschenen, net als veel van zijn kleuterverhaaltjes, in boekvorm, respectievelijk bij Voorhoeve en bij De Vuurbaak. Van *Trippie* verscheen jaren na de eerste druk nog een tweede, nu bij De Vuurbaak. Verder werkte Kerpel jarenlang aan een serie informatieve boekjes voor jongeren, die in zeer grote getale verkocht werden en ook in veel bibliotheken te vinden zijn. Ook verschenen van zijn hand puzzel- en spelletjesboeken voor de jeugd, bij verschillende uitgevers.

... met een vlugge beweging steekt hij de bal van Nona aan flarden.

Illustratie van Jack Kramer voor *De wraak van de blauwe wolf*